

24/80 Abese Suresi

1. Yaygın kanaate göre gözleri âmâ olan Abdullah İbn Ümmi Mektum'un gelip soru sormasından rahatsız olan ve suratı asılan, yönünü dönerek müşriklerin ileri gelenlerine tebliğe devam eden Hz. Peygamber'e (s) uyarı olarak geldiği rivayet edilen bu ayetler; Kur'an'ın ilahî bir kitap olduğunun önemli bir kanıtı sayılır. Çünkü hiçbir insan (hâşâ) kendi yazdığı kitapta kendisini azarlamaz. Bu ayetlerin inişinden sonra Hz. Peygamber'in, Abdullah'ın (ra) her yanına gelişinde kendisine "Merhaba, Rabbimin beni kendisi yüzünden azarladığı adam! Bir ihtiyacın var mı?" diye iltifat ettiği ve hal hatır sorduğu rivayet edilmektedir (Taberî, *Camî'ü'l-Beyan*). Ayrıca ayette, gözlerin kör olmasının insanın kusuru olmadığı, fakat yaklaşımın sakat, kalbin katı, yüreğin kör olmasının insanın kusuru olduğu yönünde genel bir mesaj verilmektedir.
2. "Yezzekkâ" kelimesi, artmak, gelişmek, arınmak, düzelmek ve ıslah olmak anlamlarına gelmektedir. Arınma, ıslah ve gelişme anlamlarını aynı anda ifade etmesi nedeniyle "düzelmek" kelimesiyle çevrilmiştir (87/A'lâ 14).
3. "Sefera" kelimesi, hem kâtip hem de elçi manasına gelmektedir. Ayetlerin açık ifadesinden Levh-i Mahfuz'daki meleklerin kastedildiği anlaşıldığı için kavramsal anlamdaki kâtip kelimesiyle karıştırılmasın diye "elçi" anlamı tercih edilmiştir.
4. Ayette, 'kâfir ve fâcir' kelimelerinin çoğulu kullanılmaktadır. Küfür kelimesi, 17. ayette geçtiği gibi nimete nankörlük etmek ve gerçeği çarpıtmak anlamındadır. Cahiliye döneminde şükrün zıddı olarak kullanılırken Allah'ın ayetlerini, vahyi inkâr etmek anlamında kavramlaşmış ve zaman içerisinde bütünüyle dini ve hatta Allah'ı inkâr etmek anlamında kullanılır olmuştur (Izutsu, age. s. 47-49; 339-344). Oysa kelime, Kur'an'da Allah'ı inkâr etmekten daha çok Allah'a şirk koşarak inanan putperestler için kullanılmaktadır (109/Kâfirûn 1). "Fücur" kelimesi ise kaynağından çıkmak, taşmak ve taşkınlık etmek anlamından hareketle günah işlemek ve dinden uzaklaşmak anlamında kavramlaşmıştır (Bkz. 91/Şems 8). Zemahşerî'ye göre de günahı çoğaltıp taşkınlığı ileri boyutlara taşıyarak küfre vardırıanların durumu tasvir edilmektedir (*Keşşaf*). "Fücur" kelimesi bu yönüyle "fisk" kavramına benzemektedir. Çünkü fisk kelimesi Kur'an'da, uzun bir süreç içerisinde farkında olmadan dinden çıktığı hâlde kendilerini hak din üzerinde sananlar anlamında ve daha çok müşrikler ve Kitap Ehli için kullanılmaktadır.